

VALERO

Tweede Interview met Valero Chine

Datum: 2 juni 1985

Plaats: zijn huis in Fraga

Nadat we op zaterdag op bezoek waren geweest bij een vriend van Francisco Carrasquer, die niet thuis was, heeft Valero me nog meer verhalen verteld, waarvan er twee belangrijk genoeg leken om op te nemen. Dit gebeurde een dag later. Hij had zich goed op mijn komst voorbereid en had zijn dagboeken opgezocht om met meer details te kunnen komen.

V: Kun je me iets over de militarisering van het leger vertellen en vooral van je ervaringen daarmee toen je in Albalate was?

VA: De militarisering van het leger begon eigenlijk al voordat ik in Albalate was. Zij begon na de dood van Durruti, 20 november 1936. Daarna begonnen ze meteen over de militarisering van het leger te praten. Ze spraken er al eerder over, maar toen was het meest geschikte moment er een begin mee te maken. Uiteindelijk zijn ze met toestemming van de CNT tot militarisering overgegaan. Ook in de kolonnes van de confederatie, waar voornamelijk vrijwilligers in zaten. Ze benoemden vroegere kompagneros als officieren, sergeants, kapiteins en zo. De vrijwilligers kregen nu ineens een rang. Het is zeker dat een aantal kompagneros hierover zeer te spreken was, hoewel we tegen militarisering geweest waren. Een van de voorbeelden daarvan is hetgeen mij overkomen is. Ik zat in het eerste bataljon van de 24e brigade. We waren in Albalate de Cinca om uit te rusten. Op dat moment was de militarisering al geaksepteed (door de confederatie, op hoog nivo). Maar toen er twee instructie-officieren kwamen om ons oefeningen te laten doen, vergaderden we met het tweede bataljon in Albalate op het voetbalveld. Hier besloten we dat dit soort oefeningen voor ons geen enkel belang had. Want op het slagveld aan het front dient een bevel van "maak je klaar om te schieten" tot niets, je schiet, omdat je dat moet. Dus kwamen wij tot de konklusie dat dit soort instuktie geen nut had. Dit was op een zaterdag en op maandag begon de instructie. Het weekend had ik in Fraga doorgebracht en maandag kwam ik op de fiets naar Albalate terug.

En maandag moesten we ons formeren en zou de instructie beginnen. We moesten op de plaats ekserseren. links, rechts, een stap naar links, een stap naar rechts. "wapens aan de schouder", werd ons toegeroepen terwijl we op de plaats rust stonden. Ik bleef op de plaats rust staan. De instrukteur kwam toen naar me toe en vroeg of ik doof was. "nee, ik hoor U uitstekend". "Waarom volgt U het bevel dan niet op?" "Omdat ik daar geen zin in heb, omdat me dit vostrekt zinloos lijkt. Ik ben namelijk aan het front geweest vanaf het begin zo'n beetje ,in de kolonne van Durruti, als vrijwilliger vanaf 20 augustus 1936. En ik weet dus wat er aan het front gebeurt en dus lijken deze instructies me geen nut te hebben. Bovendien zijn deze dingen helemaal niet prakties om oorlog te voeren".

"Als je dit bevel niet uit wil voeren kun je gaan wandelen en als er nog meer mensen zijn die dat niet willen, kunnen die ook vertekken". En er gingen er nog twee uit. En wij gingen een eindje wandelen. s'Avonds kwamen we een soldaat tegen die ons zij dat we bij de kommandant op het matje moesten komen, bij Maximo Franco, zo heette die kommandant en dat was een kompagnero van ons (geweest). Hij vroeg ons of wij het waren die weigerden om mee te doen aan de lessen en waarom dat was. En dat legden we hem uit. Hij zei dat we daar uitgebreid over moesten praten. "Ja dat is goed", zei ik, "maar hoe,

als kompagneros of als militairen?" "Nee" zei die, "met militairen hebben we niets te maken, hier zijn we kompagneros". Een van de vragen die hij me toen stelde was, of ik iets over de russiese revolutie gelezen had. Ja, dat had ik. Maar, als we een revolutie moeten voeren om in een diktatuur terecht te komen, dat voor mij niet wat ik wilde. Want dat is wat we voorheen al gehad hebben en dat is niet wat ik wilde nastreven. En toen vroeg ie of ik naar Monzon zou gaan als hij met het bevel daartoe zou geven en ik zei nee. "ook niet als twee gewapende kavalaristen met je mee zouden moeten gaan?" Toen zei ik hem dat dat niet een gesprek tussen kompagneros was, maar tussen militairen en dat hij hiermee bewees een van hen te zijn. Want hoe kun je dit soort voorbeelden gebruiken als je zegt anarchist te zijn? We zijn hier als vrijwilligers heen gegaan en nu wordt je ineens een bevel gegeven door kompagneros, zo hadden we niet willen vechten, begrijp je?

Toen vroeg hij me: "als ik de epauletten van mijn uniform af zou haalen en mijn pistool af zou leggen, zou je dan mee naar beneden gaan om dit uit te vechten?". "Voor mij is dat hetzelfde, de sterkste pakt dan de zwakste en dat is wat wij anarchisten niet nastreven." Hij werd toen boos en zei dat ik moest zwijgen. Ik zei dat ik wel wilde zwijgen, maar dat mijn eerste vraag geweest was toen ik binnenkwam, of we als militairen of kompagneros zouden praten. "En als we praten als kompagneros, zoals je zei, heb ik geen enkele reden om te zwijgen, want ik heb meer gelijk dan jij." Hij sloeg met zijn vuist op tafel: "Zwijg, hier zijn we militairen." "Tot Uw orders, kommandant" antwoordde ik woedend.

"ik zal je naar de cel in de kazerne laten brengen en vandaaruit zal je gefusilleerd."

Ik werd er onverschillig onder, want wat had het voor mij voor zin verder te leven, als dit de wijze was waarop de revolutie voortgevoerd zou worden. Als het verdorie je eigen maten zijn die deze revolutie mee helpen te ondermijnen?

Toen ik naar beneden ging kwam ik een kompagnero tegen uit Mequinenza die me vroeg waar ik heen ging. "ik ga daarnaartoe waar ze me heen brengen, want ik ben gearresteerd, begrijp je?" Hij ging naar boven om poolshoogte te nemen en vroeg me, toen hij naar beneden kwam: heb je met Maximo Franco gedaan? Hij zit te huilen als een klein kind en was niet in staat een woord uit te brengen."

Ik legde hem het uit. Hij zei me in de auto te stappen en ik dacht dat we naar de krijgsgevangenis in Barbastro vervoerd zouden worden maar we gingen naar Monzon. Daar zat het hoofd van de divisie. Onderweg hadden we de auto van Maximo Franco zien passeren en toen wij in Monzon aankwamen had hij al met het hoofd van de divisie gepraat. Toen ik als gevangene overgedragen werd aan de guardias, kwam hij juist naar beneden en zei: "Salut, kompagnero". Ik zei niets. Zonder dekens of zo in de cel doorgebracht, met wat krante me te bedekken. Omdat ik de volgende dag ook geen eten kreeg, zei ik tegen de bewaker dat ik met het hoofd van de divisie wilde praten. Toen ik bij hem kwam moest ik salueren, maar ik kwam met mijn hand in mijn zak binnen. Hij vroeg of ik in de gaten had hoe het hier funktioneerde, liet me gaan zitten en bood me een sigaret aan die ik weigerde. Hij sprak zijn bewondering uit voor de konsekwente houding die ik aangenomen had, maar legde me uit dat de situatie veranderd was, dat de omstandigheden ons gedwongen hadden mee te doen met de militarisering en dat we nu op deze wijze moesten proberen de oorlog te winnen. "We kunnen nu geen revolutie maken, maar we moeten eerst proberen de oorlog te winnen en daarna is het tijd voor de revolutie". Het speet hem dat onze poging tot revolutie mislukt was.

en dat hij nu een rang had en dat wij ons, net als hij, toch maar beter bij de situatie konden neerleggen.

Hij bood me drie mogelijkheden aan: teruggaan naar de divisie en de bevelen uitvoeren, of, als ik dat per se niet wilde, konden voor mij ter plekke papieren bezorgd worden waarmee ik naar Frankrijk zou kunnen vertrekken, een paspoort enzo en de derde mogelijkheid is een gevangenschap, waarna een proces zou volgen en ik gefusilleerd zou worden.

We hebben toen maar besloten om terug te gaan naar de compagnie, want voor mij betekende naar Frankrijk gaan toe hetzelfde als gedood te worden. Naar Frankrijk zouden we altijd zelf nog kunnen gaan.

We kregen een brief mee voor de compagnie, waarin stond dat we alle bevelen zouden opvolgen. En we kregen een auto ter beschikking die ons naar Albalate zou brengen wanneer we wilden. Eerst maakten we een wandeling door Monzon en lazen we de brief. Daarin stond dat we opstandigen waren en dat ze ons op betere plaatsen moesten installeren en ons wat afgezonderd moesten houden van de rest. We zouden maar teveel willen diskussieren. Later hebben we begrepen dat de meerderheid van de manschappen uit onze compagnie het met ons eens geweest was en ons protest hadden ondersteund.

In Albalate vertelden we dat we alleen maar terug bij de compagnie wilden en dat we anders uit de brigade zouden stappen.

Ze hadden echter andere taken voor ons, waar niemand anders voor in aanmerking kon komen, mij zetten ze bij de radio en zo zijn we tot het eind van de oorlog verder gegaan. Maximo Franco werd overgeplaatst en werd zo van onze divisie afgezonderd. Ik ben aan het eind van de oorlog in Madrid geweest toen de opstand van de kommunisten daar plaatsvond. En toen daar de oorlog door de fascistten gewonnen waren zijn we met velen naar de haven van Alicante gegaan, waar ze heel veel kompagneros opgepakt hebben. Toen zijn we naar werkkampen en konsentratiekampen gestuurd (namen van de verschillende plaatsen).

V: Toen je in Albalate was, hoe was het kontakt met de bevolking?

VA: Ik heb er een heel goed kontakt gehad. Vanaf het begin dat ik er was heb ik me proberen te oriënteren, heb veel gevraagd, over de situatie in het dorp. Voornamelijk linkse families sonden me te woord en ik heb in een huis gewoond waar nog drie kompagneros uit Fraga waren. Al de tijd dat we in Albalate waren hebben we in dat huis gewoond. We aten en we sliepen daar en we namen alles mee naar dat huis wat we van de compagnie kregen. De meest kompagneros vonden een plaats in huizen van linkse families. Maar er was bijvoorbeeld ook een pension, van mensen die heel rechts waren, en daar verbleef ook een aantal kompagneros.

(uit zijn beschrijving maak ik op dat dit het huis is dat Zagarra in die tijd moest verlaten.)

In dit pension zaten vooral de officieren. Hier aten en sliepen zij. De dorpingen behandelden ons heel vriendelijk, want je moet niet vergeten dat Albalate toen een dorp was dat bekend stond om zijn revolutionaire houding en dat ook vroeger haar revlutionaire gezindheid bewezen had.

Ik deed niet mee met de vergaderingen van de kollektiviteiten. We hadden onze eigen vergaderingen, die gehouden werden in een bar, die volgens mij voordien geen bar was. Daar kwamen we vaak samen om over onze eigen zaken te praten.

De vergaderingen van de dorpsbewoners was een eigen initiatief van de mensen zelf, daar hebben we nooit enige druk op uitgeoefend. De kollektiviteiten in Albalate bestonden ook al een tijdje toen we in Albalate kwamen.

Niemand kan zeggen dat ze onder druk van onze aanwezigheid ontstaan

zijn.

Misschien is dit wel het geval geweest in een paar situaties, zoals in Pina de Ebro, waar de kolonne van Durruti het initiatief tot kollektiveren heeft genomen. Maar de kolonne was daar eind juli, begin augustus 1936 en in Albalate is die nooit geweest. Maar bovendien zijn het uitzonderingen waar het dorp zelf niet het initiatief genomen heeft tot kollektiveren, anders zouden zij niet hebben kunnen standhouden toen de troepen weer verdwenen waren. In deze comarca is er geen sprake van dat het initiatief door anderen dan door de dorpingen zelf genomen is.

V: Je hebt me verteld dat je een zaak beharigt voor iemand uit Albalate die een familielid verloren heeft op het Capo de las Vignas. Kun je me hier iets meer over vertellen?

VA: Het betreft hier de kompagnera van een neef van me, wier ouders op het Campo de las Vignas zijn gefusileerd. Deze kompagnera wilde proberen een uitkering te krijgen voor de moord op haar ouders. Ze is weduwe en zou nu geld kunnen krijgen voor de dood van haar ouders, die oorlogsslachtoffers zijn. Ik heb geprobeerd te verifiëren hoe deze dood heeft plaatsgevonden. Dit kostte heel veel moeite, omdat nergens iets opgetekend is dat deze mensen overleden zijn. Niet alleen staat er niets van hun dood vermeld, maar je kan zelfs niet terugvinden of deze mensen ooit geboren zijn, of getrouwd. In het bevolkingsregister is er niets meer over deze mensen terug te vinden.

Ik heb de gegevens proberen te achterhalen in Albalate, bij de cura in Alcolea, die de twee dorpen onder zijn hoede had, in Lerida, waar zij getrouwd waren. Daar vonden we de huwelijksakte en konden we ongeveer uitrekenen hoe oud deze mensen geweest waren. Toen moesten we de bewijzen hebben dat en hoe ze gestorven waren. En daarvoor zijn we naar de sekretaris van Albalate gegaan, die zich overigens keurig gedragen heeft, en die zei dat we dan getuigen moesten hebben, die wilden ondertekenen dat deze mensen op deze wijze overleden waren. Dat was niet heel erg makkelijk, want we zaten toen in het begin van de democratie, waarin mensen heel erg afwachtend waren, niet wisten wat er komen ging. We zijn toen twee kompagneros tegengekomen die wel bereid waren hun handtekening te zetten, die zeiden, als iedereen het al weet, waarom zouden we het dan niet laten vastleggen. (de twee ondertekenaars zijn Jose Oto en Melchior.)

De tekst is ongeveer zo geworden:

".... es publico y notorio en el pueblo, que, cuando entraron las fuerzas nacionales, se fusilaron y se enteraron en el campo de las Vignas, junto con otros ciudadanos, se mataron a estos señores....."

Dat wil zeggen dat alleen de namen van deze twee vermeld zijn. De namen kan ik me niet meer herinneren.

Behalve deze familieleden, weet ik ook zeker, dat hier de mensen begraven zijn, waarbij ik in huis gewoond heb toen ik in Albalate zat, een echtpaar.

Dankzij deze zaak hebben ze nu wel een tekst in het register opgenomen, die luidt ongeveer als volgt:

"....Que es publico y notorio como que se mataron y enteraron en el Campo de las Vignas junto con otros ciudadanos..."

Door een rechtbank in Fraga is me een bevestiging gegeven van het optekenen van deze tekst in het register in Albalate. En het is een bericht geweest van de rechtbank comarcal van Fraga, dat gestuurd is naar Albalate en daarvan is een kopie gemaakt die ik naar mijn nicht heb gestuurd en daarvan kunnen we zonder problemen nog een kopie maken.

Die nicht had deze papieren als bewijs nodig om haar geld van de

staat te kunnen ontvangen.
Maar zonder een rechtszaak zou deze zaak nooit openbaar gemaakt zijn.
